
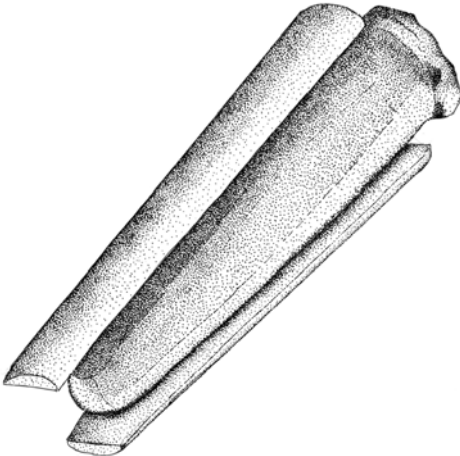

LA CONSTRUCCIÓ DE PEDRA EN SEC : **LES EINES**

Consell de
Mallorca

■ Departament de Medi Ambient

EINES	
NOM Tasconera	
Descripció: La tasconera està formada pel tascó, peça de ferro de forma cuneïforme, i dues gangalles, peces de ferro molt primes.	Mides: El tascó fa aproximadament 13 cm de llargària i té una cabota de 3,5 cm de diàmetre. Cada gangalla fa 13 cm de llargària i 0,5 cm de gruix. Pes: 600 g el tascó i 200 g la gangalla.
Utilitat: Obrir, xapar o esflorar una pedra.	
Forma d'ús: Es col·loquen un seguit de tasconeres (el tascó entre dues gangalles) dins els forats fets a la roca i situats seguint la línia per on es vol trencar la pedra. Es percut sobre la cabota del tascó amb una picassa gastada o un mall fins esflorar la pedra. Les dues gangalles impedeixen que s'esgrani la pedra en direccions no desitjades.	
Material gràfic:	
 	

EINES

NOM

Manuella

Descripció:

Barra de ferro amb els dos caps acerats i amb tall.

Mides: 1,7 m de llargària i 2,5 cm de diàmetre.

Pes: 6,3 kg.

Utilitat:

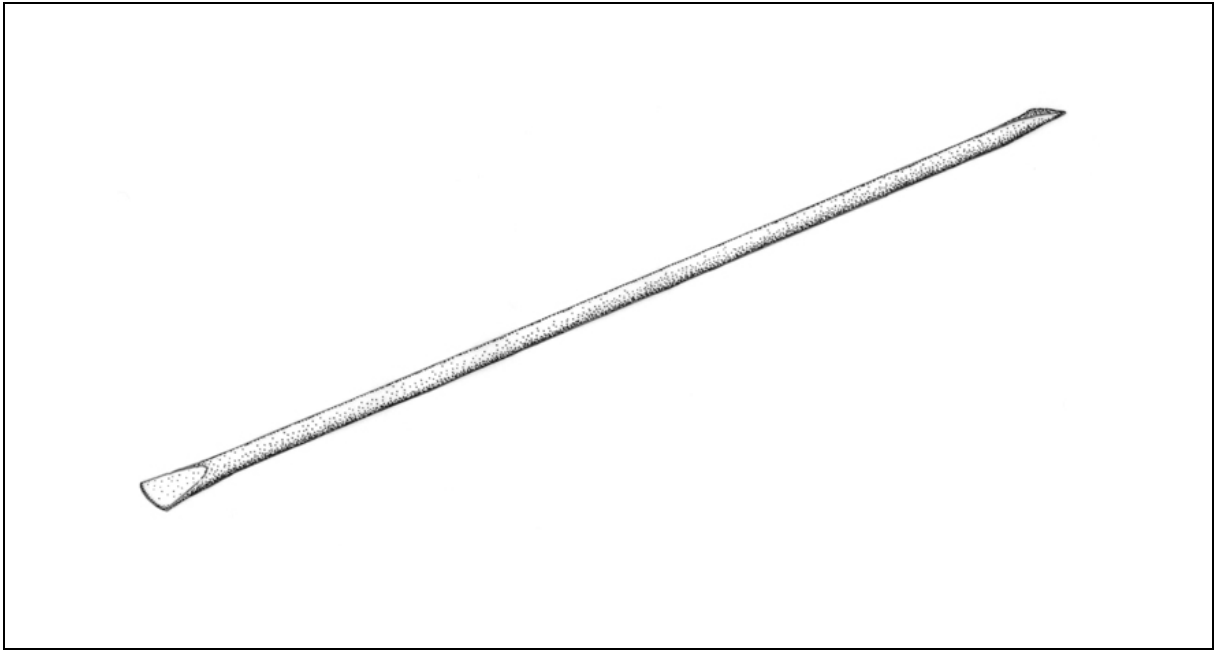
Foradar la pedra per a les barrobinades o barrobins i també fer tasconeres.

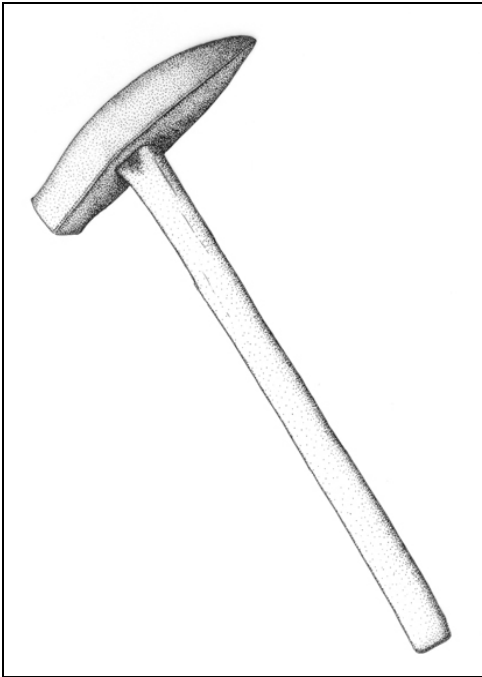

Forma d'ús:

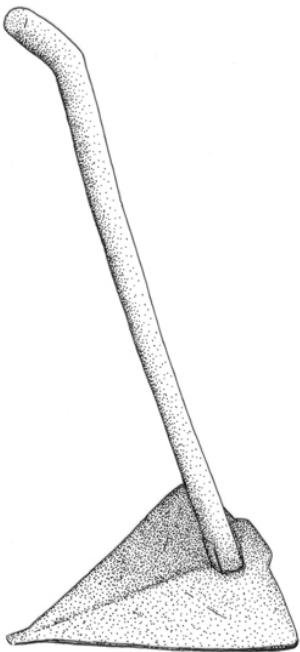

La maneja un sol home, la deixa caure sobre el rocam, l'aixeca, la gira lleugerament i la torna a deixar caure. Fa, així, un moviment circular amb ella fins que realitza un forat suficientment profund per posar-hi la tasconera (aproximadament d'un pam). Pot arribar-se a foradar uns deu pams per dia i persona.

Material gràfic:

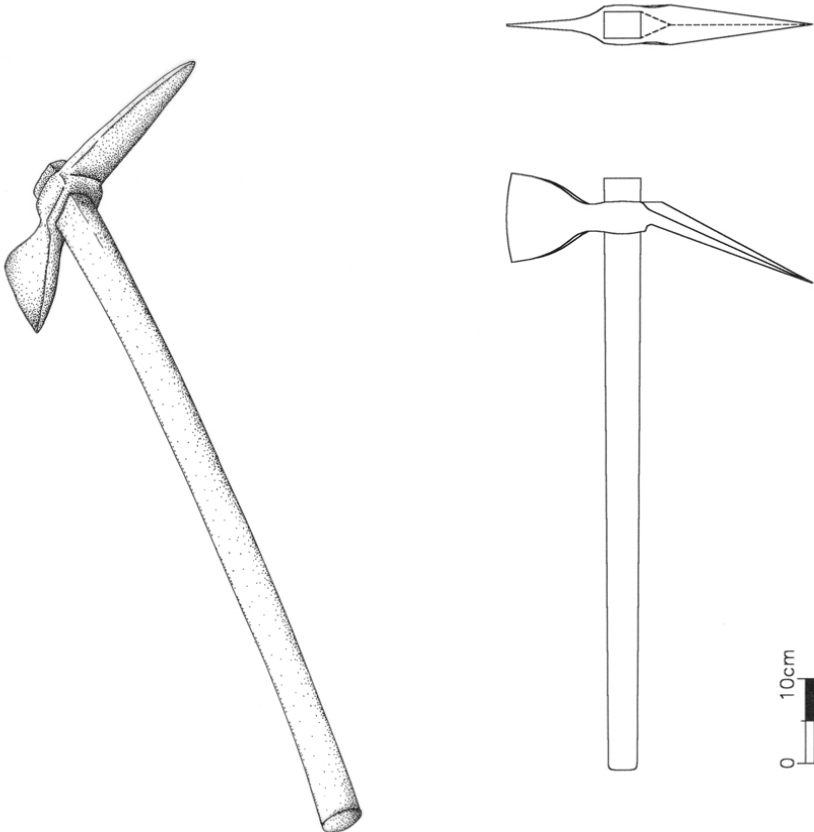

EINES	
NOM Picassa	
Descripció: Eina composta d'una peça de ferro amb un ull central en el qual va ficat un mànec de fusta (normalment d'ullastre – <i>Olea europaea</i> –), té la sola plana de secció quadrada i l'altre cap acabat en punta.	Mides: mànec de 75 cm, peça de ferro de 34 cm de llargària i secció de 5,5 cm a la sola. Pes: 9 kg, tot i que en alguns casos el pes pot ser superior
Utilitat: Principalment s'utilitza per trossejar la pedra, encara que les picasses gastades poden emprar-se també per percutir sobre els tascons.	
Forma d'ús: S'utilitza amb les dues mans. Es colpeja amb força per la part de la sola cercant els punts de trencament de la pedra; després amb la punta s'acaba d'obrir la pedra. S'utilitza per al pedreny de grans dimensions.	
Material gràfic:	
	

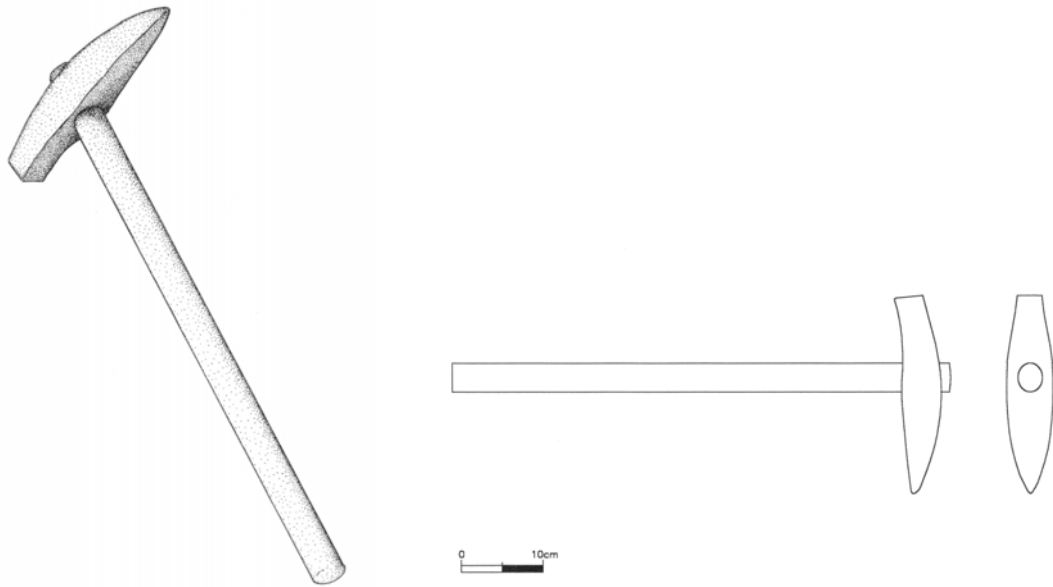
EINES	
NOM Càvec	
Descripció: Eina composta d'una fulla de ferro en forma de pala triangular i sensiblement corbada cap als costats amb aceró a la punta, subjectada per la part ampla a un mànec de fusta (normalment d'ullastre – <i>Olea europaea</i> –) amb el qual forma un angle agut. El càvec tradicional té el mànec de fusta ficat directament a l'ull de la pala i se subjecta amb petites peces de ferro (gaies).	Mides: Mànec de 62,5 cm i fulla triangular de 33 cm a la base i 33 cm d'altura en els càvecs tradicionals. En els càvecs usats actualment el mànec és lleugerament més llarg, mentre que la fulla és més petita.
Pes: 1,7 kg.	
Utilitat: Serveix per retirar la terra i el reble quan es desxerneix, per escombrar i per omplir les senalles.	
Forma d'ús: L'eina s'empra amb les dues mans. El marger se situa davant el munt de material, es col·loca la senalla amb certa inclinació entre els peus i recolzada a les cames, amb el càvec replega la terra o el reble i n'omple la senalla.	
Material gràfic:	
	
Càvec tradicional	Càvec actual

EINES	
NOM Aixada pedrenyera	
Descripció: Eina composta d'una peça de ferro acerat amb un ull central en el qual va ficat un mànec de fusta (normalment d'ullastre – <i>Olea europaea</i> –), té un cap acabat en tall vertical (rastell) i l'altre en punta.	Mides: Mànec de 70 cm i peça de ferro de 36 cm de llargària. Pes: 2,2 kg.
Utilitat: Cavar la terra per eixermar, desxernir i fer l'escombra.	
Forma d'ús: L'eina s'utilitza amb les dues mans. Amb la punta de l'eina es colpeja la terra per ablanir-la i excavar-la. El tall s'empra per tallar arrels o arbusts que obstaculitzen la feina d'escombrar o desxernir.	
Material gràfic:	
	

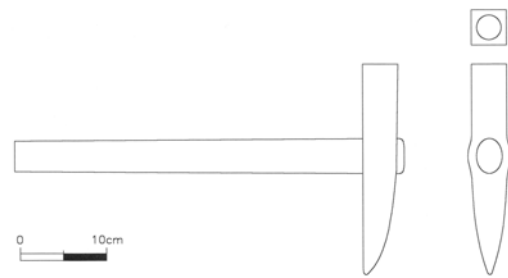
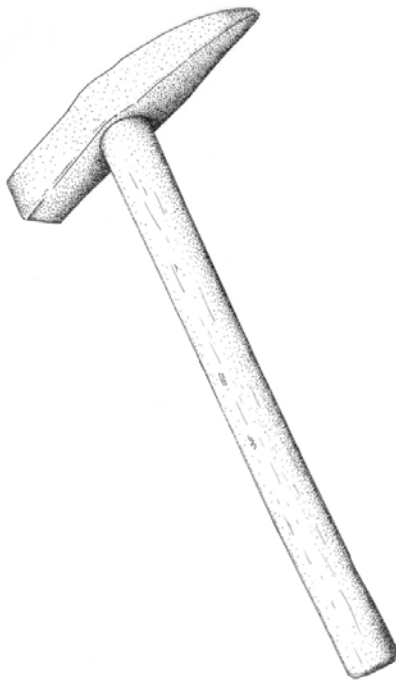
EINES	
NOM Picassó	
Descripció: Eina composta d'una peça de ferro acerat amb un ull central en el qual va aficat un mànec de fusta (normalment d'ullastre – <i>Olea europaea</i> –), té un cap pla de secció quadrada (sola) i un altre acabat en punta. El picassó tradicional té l'extrem de la sola més estret que els emprats actualment.	Mides: Les dimensions varien segons la comarca de l'illa. A Lluçmajor i altres zones de pedreny tou la peça de ferro del picassó és més prima i allargada que en les de la serra de Tramuntana. Mànec de 61 cm, peça de ferro de 24,5 cm de llargària i secció de 3 x 3,5 cm a la sola. Pes: 5,2 kg.
Utilitat: Retocar les voreres d'una roca que surt massa, escapçar una pedra que fa nosa i adobar les pedres més grosses d'un marge.	
Forma d'ús: Es colpeja la pedra amb la sola per adobar-la i amb la punta es poden retocar les imperfeccions.	
Material gràfic: <p style="text-align: center;">Picassó de la zona de Lluçmajor</p>	

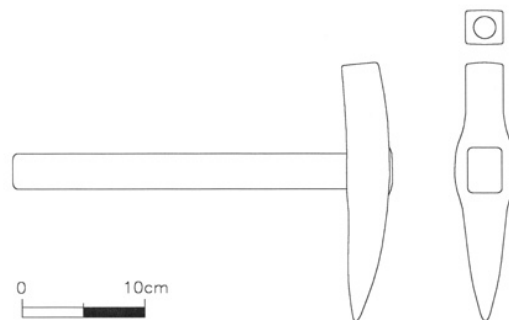
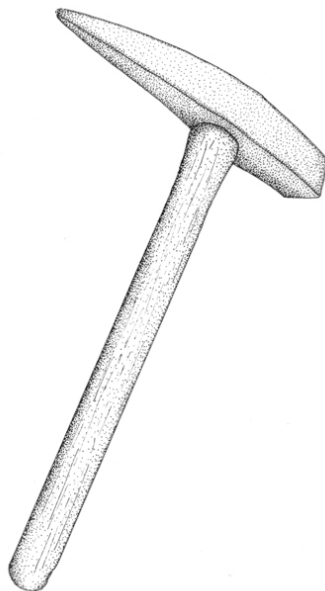
Picasso de la serra de Tramuntana

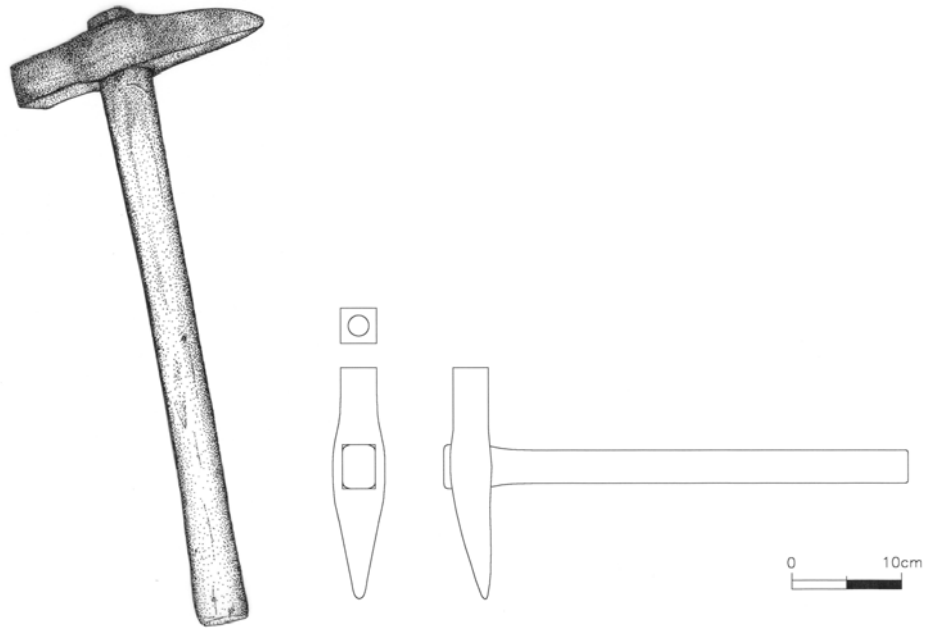
EINES	
NOM Martell de punta	
<p>Descripció: Eina composta d'una peça de ferro amb un ull central en el qual va aficat un mànec de fusta (tradicionalment d'ullastre –<i>Olea europaea</i>–), té un cap pla amb una petita concavitat anomenat sola i un altre acabat en punta. Hi ha dos tipus de martell de punta que es diferencien per les dimensions: el martell de punta petit i el martell de punta gros. Actualment hi ha una major diversitat de dimensions.</p>	<p>Mides: Aquestes mides varien segons la comarca de l'illa. A Lluçmajor i zones de pedra tova la peça de ferro del martell és més prima que a la serra de Tramuntana.</p> <p>Martell de punta petit: mànec de 42 cm, peça de ferro de 21 cm de llargària i secció de 3,3 cm a la sola.</p> <p>Martell de punta gros: mànec de 45,3 cm, peça de ferro de 24,5 cm de llargària i secció de 4 cm a la sola.</p> <p>Pes: 1,8 kg (martell de punta petit), 2,5 kg (martell de punta gros).</p>
Utilitat: Adobar les pedres i paredar.	
Forma d'ús: L'eina s'utilitza amb una mà. La sola s'empra per adobar la pedra i la punta, per retocar les imperfeccions i aconseguir peces més elaborades; també pot ajudar en petits desplaçaments de les pedres a manera de palanca. Amb el martell de punta gros s'adoben les pedres més grosses.	
Material gràfic:	
	

Martell de punta gros

Martell de punta de la zona de Lluçmajor

Martell de la serra de Tramuntana

EINES

NOM

Martell de tall

Descripció:

Eina composta d'una peça de ferro amb un ull central en el qual va ficat un mànec de fusta (tradicionalment d'ullastre –*Olea europaea*–), té un cap pla anomenat sola i un altre en tall vertical (rastell).

Mides: Mànec de 40 cm i peça de ferro de 17 cm de llargària.

Pes: 1,1 kg.

Utilitat:

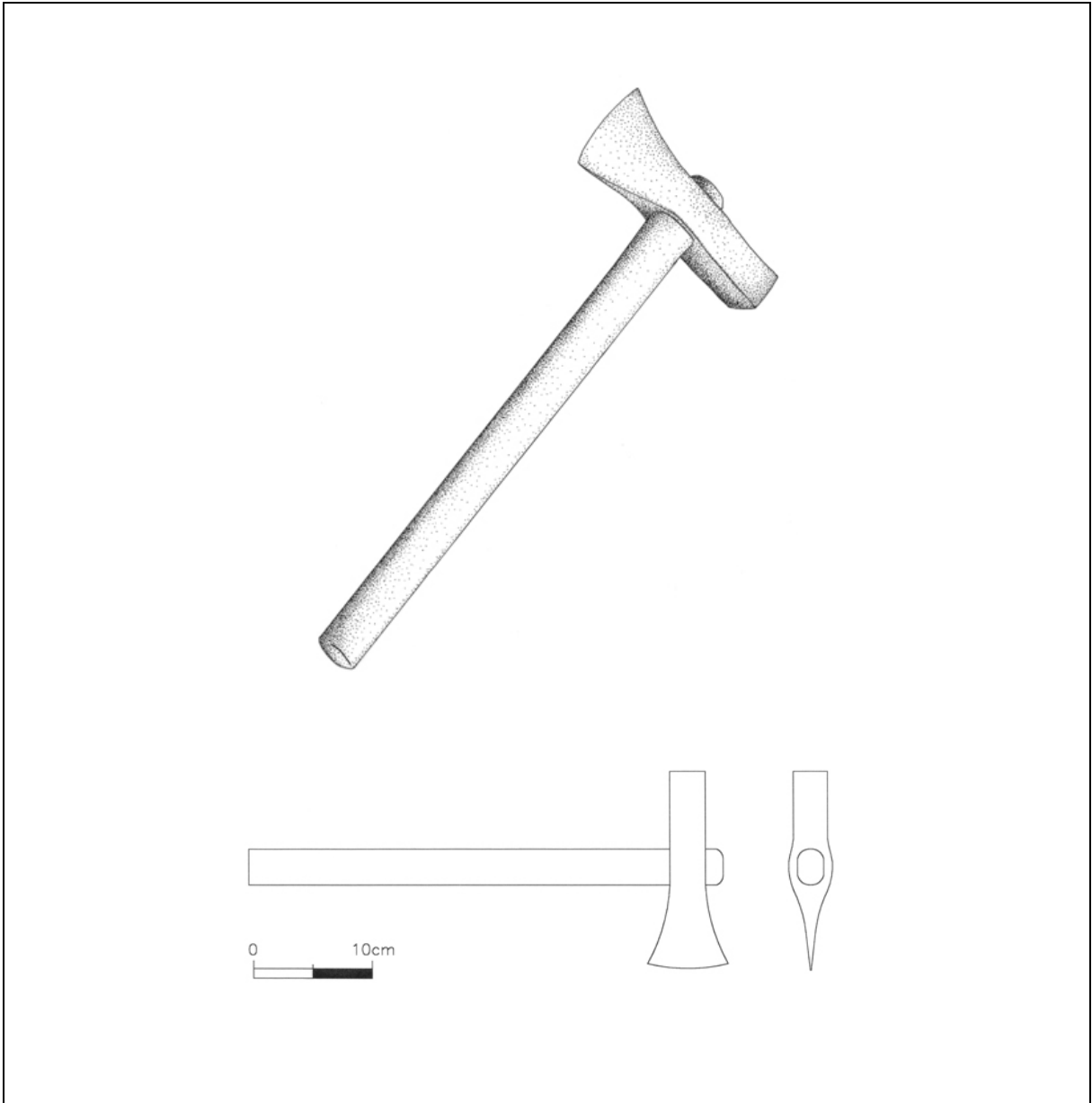
Adobar les pedres de menor duresa (marès, pedra de blanquer, etc.). És una eina comuna a Lluçmajor i a zones de materials tous, mentre que es desconeix a la serra de Tramuntana.

Forma d'ús:

L'eina s'agafa amb una mà. La sola i el rastell s'empren per adobar la pedra i donar-li cara i coa.

Material gràfic:

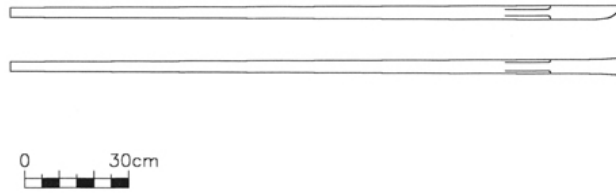

EINES	
NOM Perpal	
Descripció: Barra de ferro amb una unglà en un dels dos caps. Les mides poden ser diverses, però popularment sol distingir-se entre perpal gros i perpal mitjà. Actualment és totalment de ferro, encara que antigament sembla que només l'ungla era de ferro i la resta, de fusta.	Mides: 1,76 m de llargària total i amb el tall de l'ungla de 5 cm (perpal mitjà); 1,96 m de llargària total i amb el tall de l'ungla de 7 cm (perpal gros). Pes: 6 kg (perpal mitjà), 12 kg (perpal gros).
Utilitat: S'utilitza per acabar de rompre la pedra una vegada que els barrobins de calç o les tasconeres l'han clivellada i per moure pedres de considerable dimensió a manera de palanca.	
Forma d'ús: Amb aquesta eina es fa palanca, recolzant l'ungla en el clivell del pedreny i fent-la bascular amb les dues mans.	
Material gràfic: <div style="text-align: center;"> <p>Perpal</p> </div>	

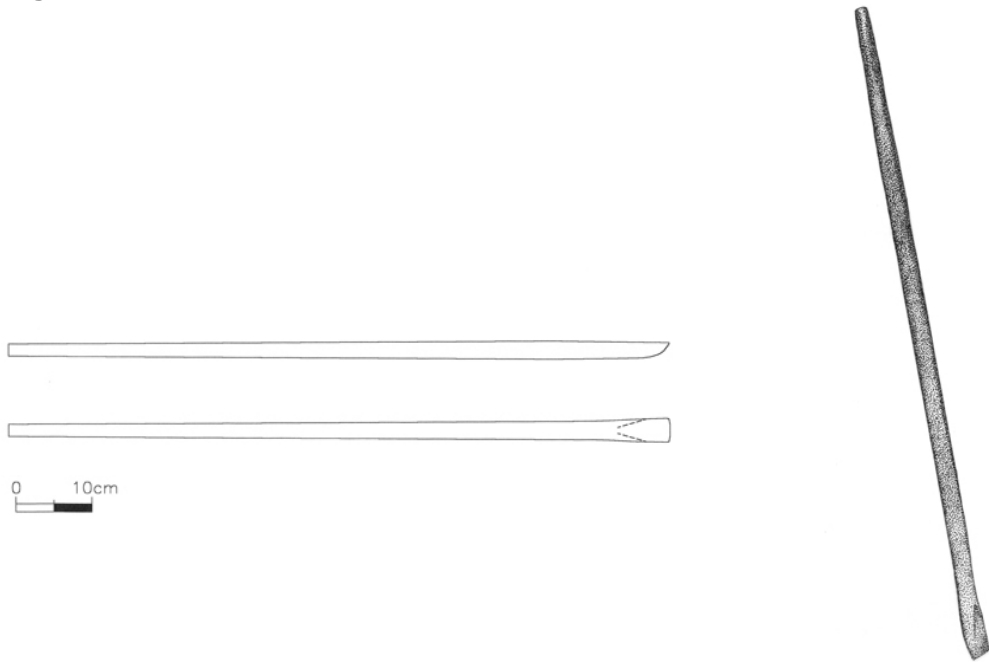

Perpal gros

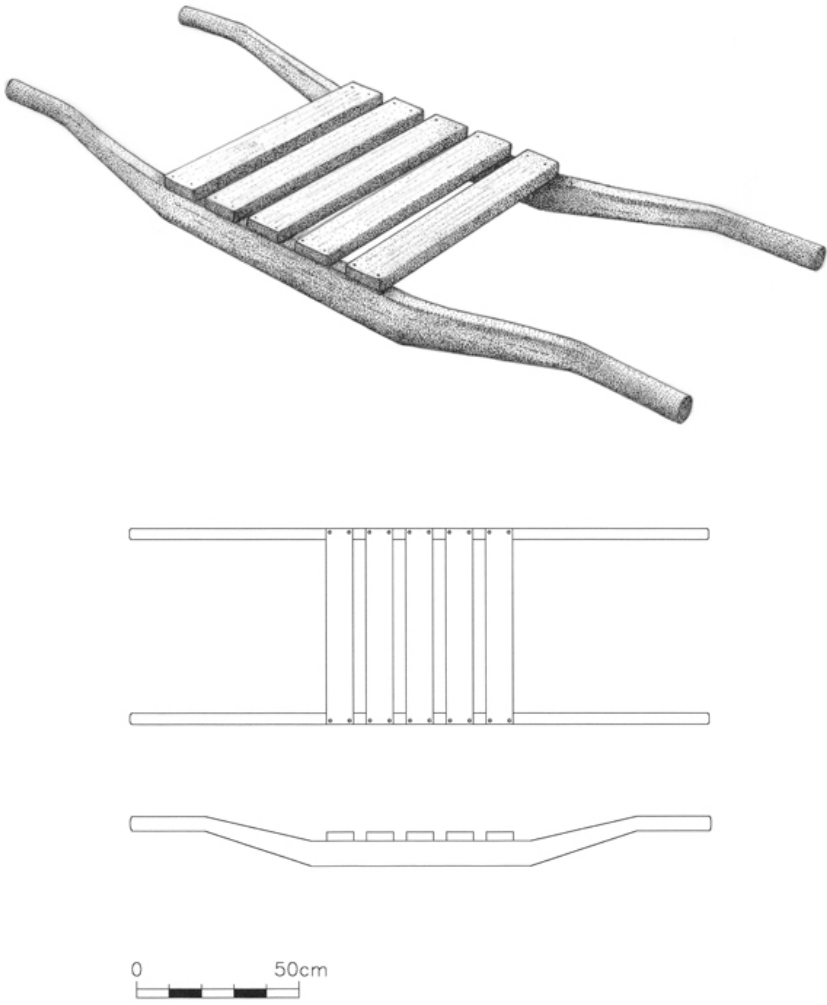

Perpal mitjà

EINES	
NOM Perpalina	
Descripció: Barra cilíndrica de ferro amb una unglà al cap.	Mides: Barra de 87 cm de llargària total, l'ungla té 5 cm de llargària, amb l'aceró de 3,2 cm d'amplària. Pes: 3 kg.
Utilitat: Fer palanca per moure les pedres de grans dimensions o compondre les peces més grosses d'un marge.	
Forma d'ús: De manera similar al perpal, l'eina es fa bascular amb les dues mans.	
Material gràfic:	
	

EINES	
NOM Civera	
Descripció: Instrument de transport compost de dues barres paral·leles, unides a la part central per travessers separats per fer-la més falaguera. Les barres i travessers són de fusta (tradicionalment de pi – <i>Pinus halepensis</i> – o poll – <i>Populus nigra</i> i <i>P. alba</i> –).	Mides: barres d'1,8 m de llargària, travessers de 60 cm de llargària i 8,3 cm d'amplària, separats 4 cm l'un de l'altre. Pes: variable segons el tipus de fusta, però sol ser inferior als 4 kg.
Utilitat: Transportar pedra, reble i terra.	
Forma d'ús: Es col·loca la civera en terra i s'hi carrega el material que traginaran dues persones.	
Material gràfic: 	

EINES

NOM Carreta, forcat

Descripció:

Vehicle sense rodes que aprofita la força d'una bístia. Pot ser de dues classes: una està construïda amb un forcat d'arbre, en el qual s'han clavats transversalment posts; l'altra, més elaborada, està formada per dues barres de fusta amb travessers i reforçada a la part inferior amb làmines de ferro.

Mides: poden ser molt variables, encara que generalment solen fer 1,30 m de llargària i 70 cm d'amplària, com a mínim.

Pes: 4 kg, tot i que aquesta xifra només pot considerar-se orientativa atesa la varietat de formes i dimensions.

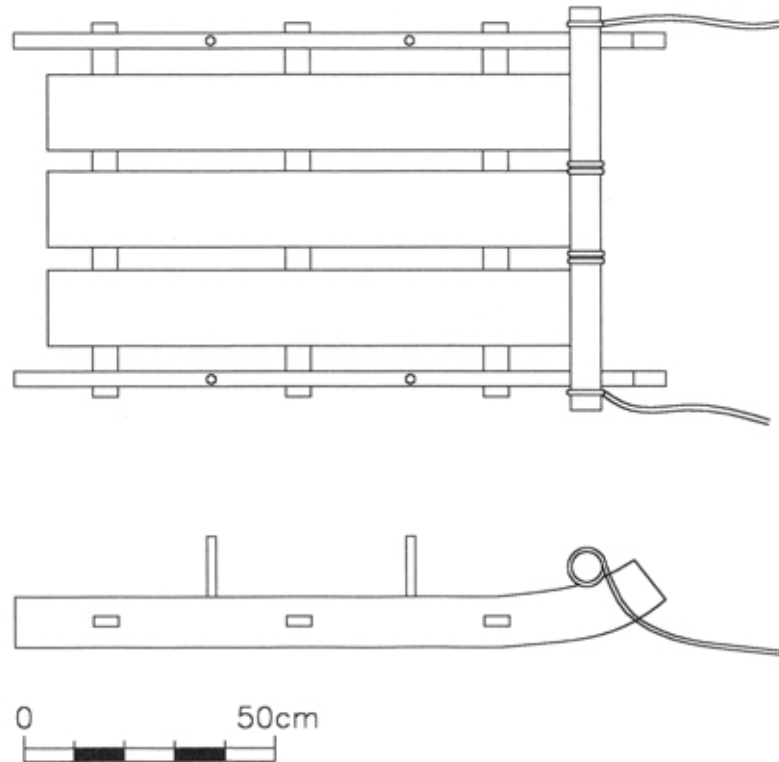
Utilitat:

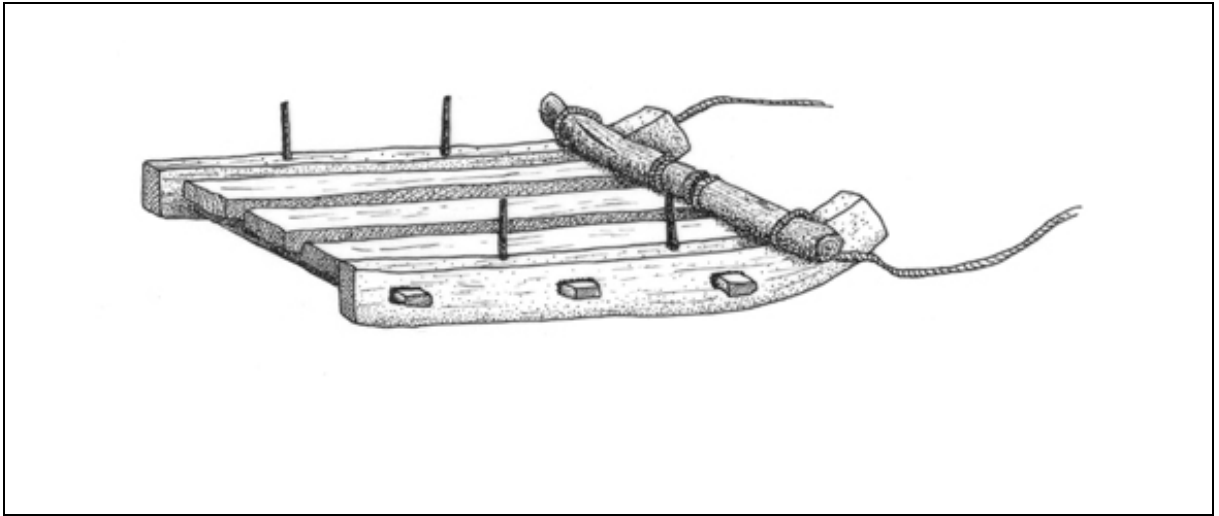
Transportar pedreny i terra.

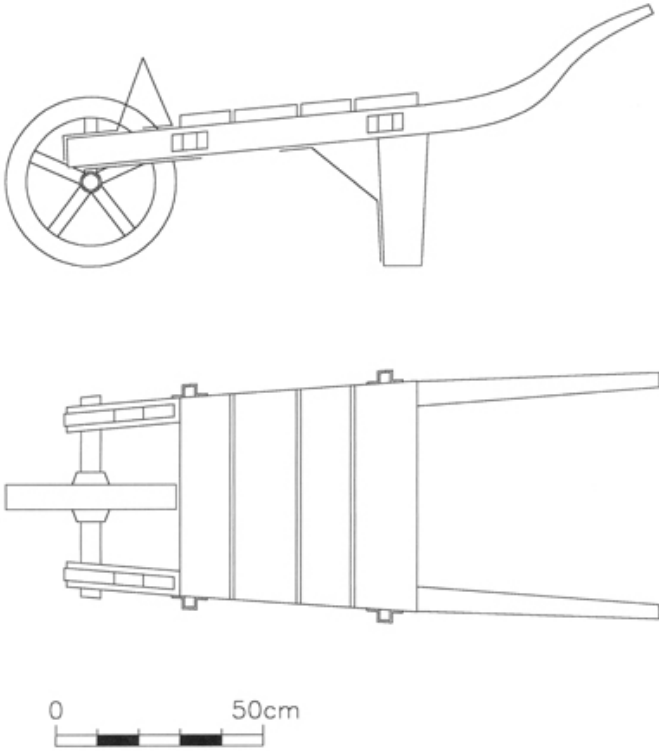
Forma d'ús:

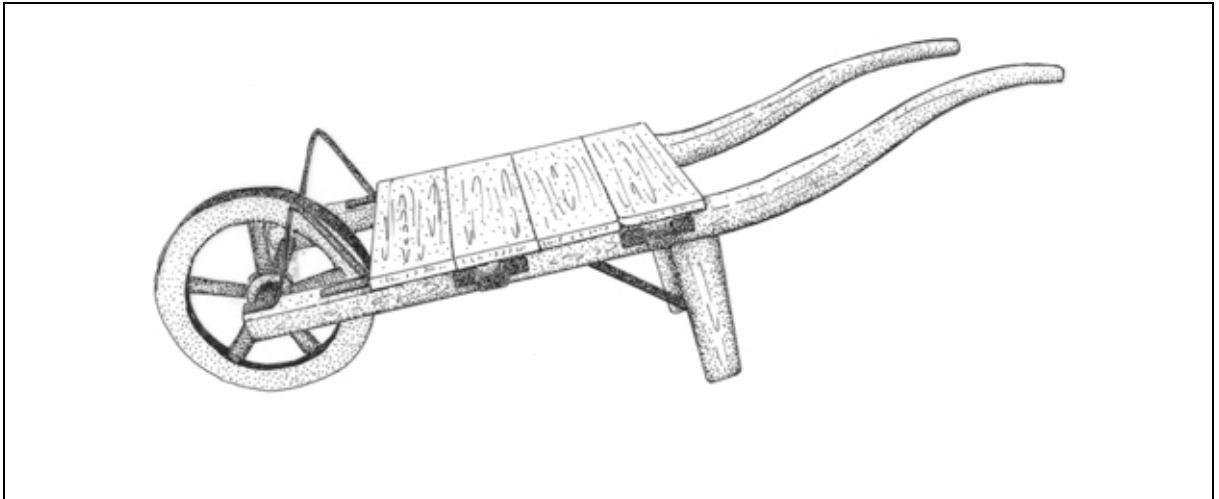
Una vegada carregada, la bístia l'arrossegava.

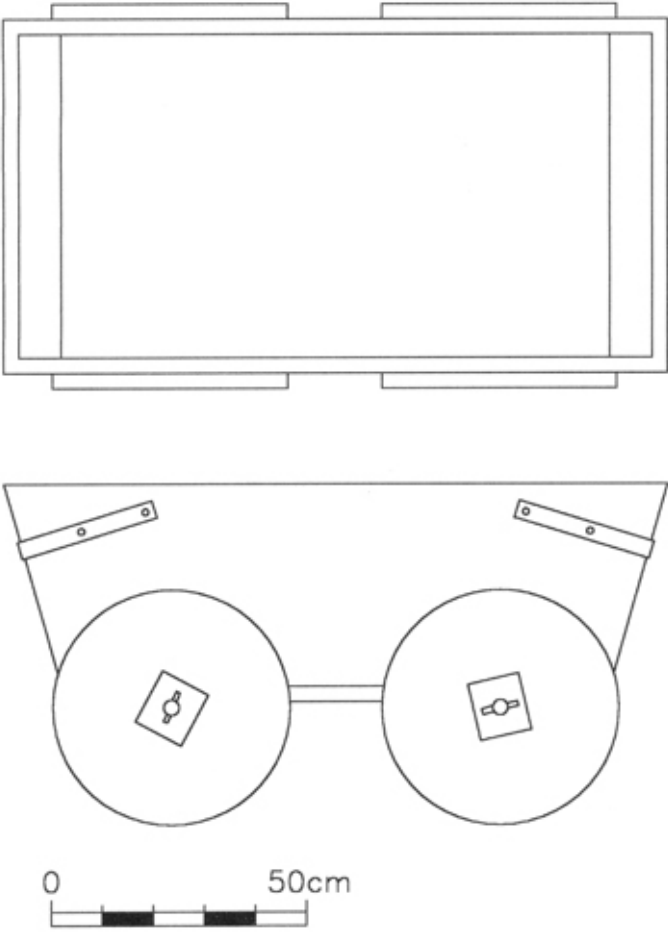
Material gràfic:

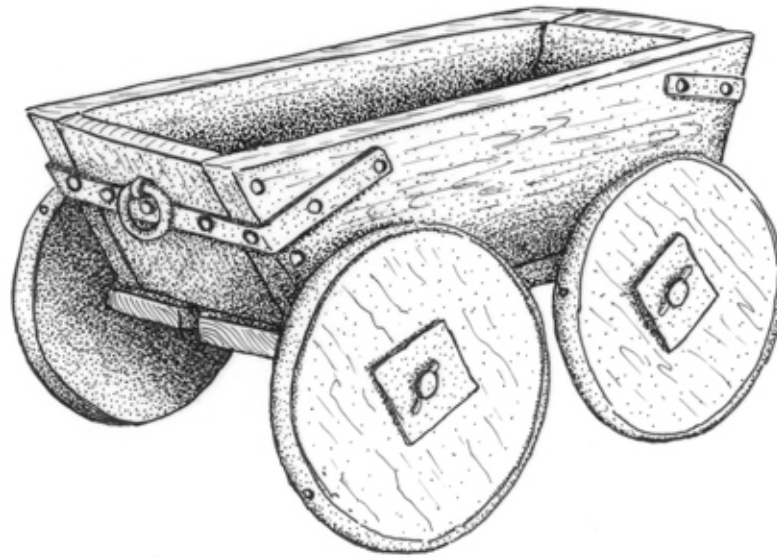

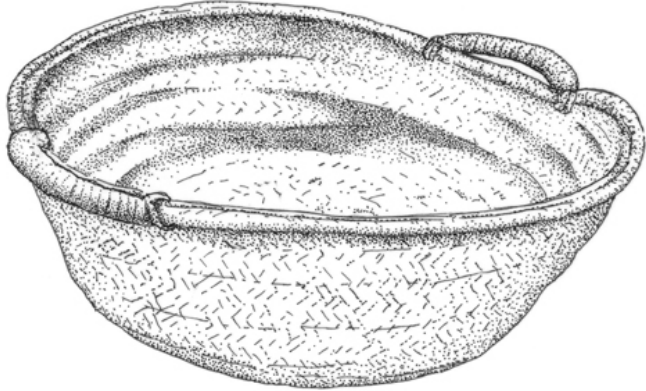

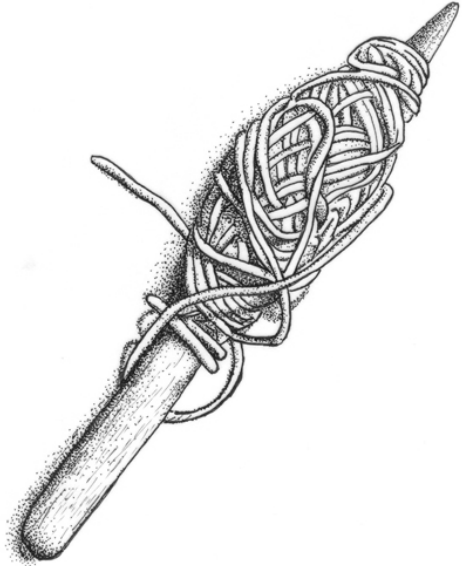
EINES	
NOM Carrereta o carro de mà	
Descripció: Vehicle d'una roda de fusta i dos braços del mateix material sobre els quals es claven un seguit de travessers. Compta també amb diversos reforços de ferro. Als costats s'hi poden col·locar posts de cantell per evitar la caiguda dels materials transportats. Actualment les carreretes són totalment metàl·liques i amb la roda de goma.	Mides: 1,64 m de llargària i entre 45 i 59 cm d'amplària. Pes: 5 kg.
Utilitat: Transportar terra i pedres.	
Forma d'ús: S'omple de terra i pedres i una persona l'empeny.	
Material gràfic: 	

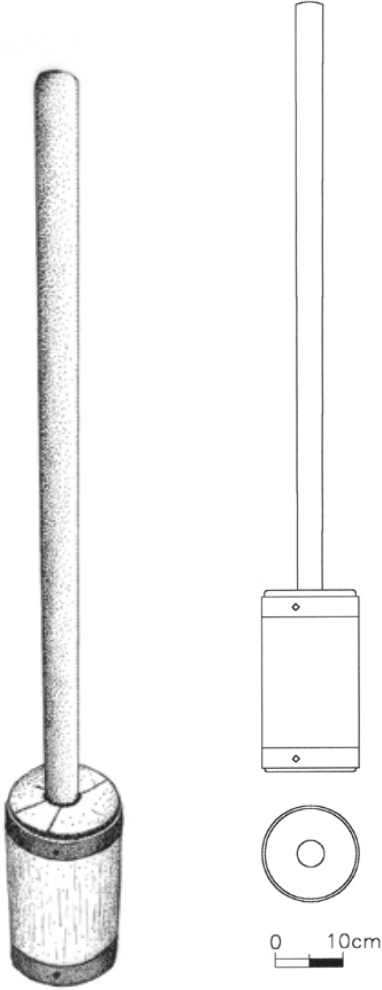
EINES	
NOM Carrereta	
Descripció: Vehicle de fusta, reforços de ferro, que consisteix en una caixa muntada sobre quatre rodes plenes.	Mides: poden ser molt variables, encara que generalment solen fer 1,30 m de llargària i 70 cm d'amplària, com a mínim Pes: variable segons les dimensions, però sempre superior als 8 kg.
Utilitat: Transportar terra i pedres quan s'obrien galeries per fer fonts de mina.	
Forma d'ús: S'omple de terra i pedres i una persona l'estira o empeny.	
Material gràfic:	
	

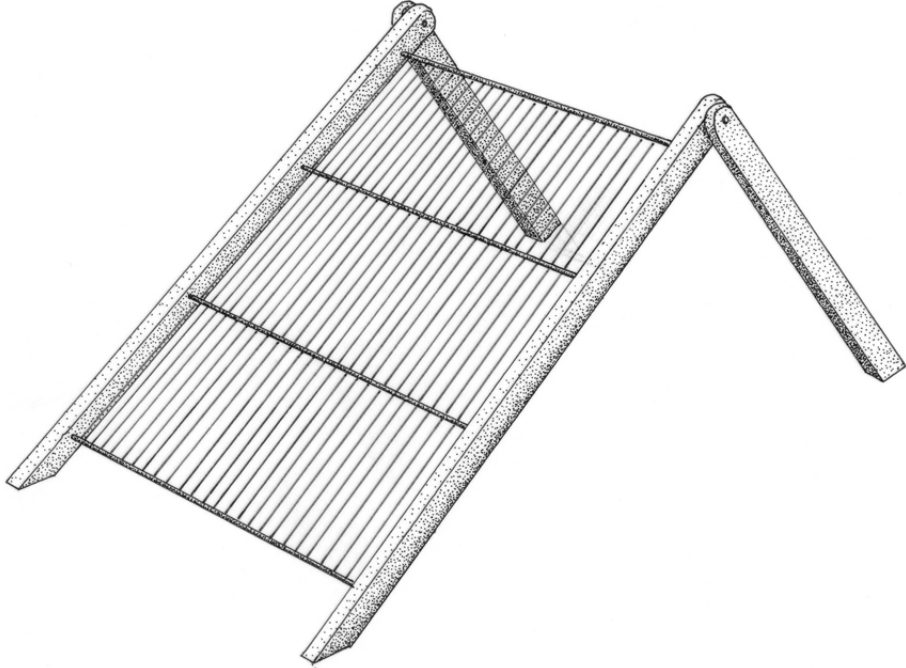

EINES	
NOM Senalla	
Descripció: Recipient més ample de boca que de fons, amb dues anses per agafar-lo. Està fet amb palma (<i>Chamaerops humilis</i>). Antigament es feia també de llatra d'espart (<i>Stipa tenacissima</i>), modernament de roda de cotxe i actualment de goma.	Mides: 35-40 cm de diàmetre, 15 cm de profunditat. Pes: 100 g.
Utilitat: Transport de terra i pedres.	
Forma d'ús: Per omplir-la es col·loca als peus i es recolza a les cames amb certa inclinació per afavorir l'acció d'omplir-la de cavecades de terra i pedres. Es pot agafar per les anses amb una mà o amb totes dues, depenent de la quantitat de material que s'hi ha dipositat.	
Material gràfic:	
	
	

EINES	
NOM Ginyola, llendera	
Descripció: Cordell prim i fort, tradicionalment fet de fibres naturals (palma – <i>Chamaerops humilis</i> –, pita – <i>Agave americana</i> – o espart – <i>Stipa tenacissima</i> –) i, actualment, fibres sintètiques.	Mides: Pes:
Utilitat: Alinear les pedres de manera correcta per construir marges i parets.	
Forma d'ús: El cordell es ferma a una pedra a cadascun dels extrems del marge i es col·loca un tronquet entre el fil i la pedra per evitar que quan es van col·locant pedres es desplaci.	
Material gràfic:	
	

EINES	
NOM Regle	
Descripció: Barra de fusta, dreta, de secció rectangular.	Mides: variables segons la superfície per empedrar. Pes:
Utilitat: Empedrar.	
Forma d'ús: Es col·loca el regle de cantell per sobre la superfície de l'empedrat per tal de comprovar si està ben anivellat. S'utilitzen les pedres de cada costat, la cadena o altres regles com a guia per fer-lo córrer.	
Material gràfic:	
	
<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>	
<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>	
	

EINES	
NOM Matràs	
Descripció: Piló de fusta de forma cilíndrica reforçat amb cercles de ferro i amb un mànec a la part superior.	Mides: 1,15 m de llargària total i piló de 14 cm de diàmetre. Pes: 4,4 kg.
Utilitat: Compactar l'empedrat.	
Forma d'ús: Es deixa caure per colpejar la terra dipositada sobre l'empedrat; d'aquesta manera s'introdueix dins les juntes i l'empedrat es consolida.	
Material gràfic:	
	

EINES	
NOM Porgador	
Descripció: Bastiment rectangular de fusta, amb dos peus, on hi ha clavada una tela de filferro.	Mides: bastiment de 150 x 80 cm. Pes: variable segons les dimensions.
Utilitat: Porgar els materials.	
Forma d'ús: S'aboca el material sobre el porgador i se sacseja.	
Material gràfic: 	

EINES	
NOM Capserrat	
Descripció: Eina composta de dos braços o regles de ferro, units per un extrem, que formen un angle que es pot tancar i obrir a voluntat.	Mides: 48 cm el braç més llarg i 42 cm el més curt. Pes: 200 g.
Utilitat: Mesurar i traçar angles en els paredats enqueixalats.	
Forma d'ús: S'obre el capserrat en el buit on s'ha de col·locar una pedra, es transporta aquest angle al pedreny de què es disposa per tal de trobar la peça que, una vegada adobada, hi encaixi millor.	
Material gràfic:	
